

INCANTAȚII DE ACOMODARE

Așa cum s-a observat – și încă repede, de nu chiar de la bun început – în armătura viziunii Anei Blandiana vocația de poet-etician e un element fundamental. Poeta s-a confruntat cu răul în toată polimorfia lui, uneori în poeme de denunț, alteori în poeme de confruntare, dar cel mai adesea în poeme de rană. În primele volume răul și răutatea (lumii, omului, societății) păreau mai degrabă teme de simpozion poetic, o realitate de dezbatere, abordată la nivel „problematic”; treptat acest rău a devenit substanța unui climat existențial, a luat forme tot mai concrete, mai cinice și mai imediate, pe care poeta le contracara printr-o nostalgie a idealelor și le bara printr-o lirică de reverie naturistă. Părea că inocența s-a retras în peisaje, tot restul fiind inundat de vinovăție (inclusiv poeta însăși) și contaminat de degradare (fizică, morală, spirituală). Lumea solară a fost înlocuită de o lume bolnavă. Iar boala fundamentală care o macină e răul, cinismul, indiferentismul. Această reflecție-trăire constituie, în bună parte, și substanța *Orologiului fără ore**, volum în care tot ce era mai „teoretic”, mai abstract în anterioarele a coborât spre temeierile ființei și spre temelia lumii. Nu e o coborâre abruptă, căci Blandiana coboară într-acolo în trepte, fiecare volum alcătuind una, așa cum în ciclul volumelor de reverii fiecare volum îl „provoca” pe următorul la o nouă dimensiune a visului de contopire. Volumele Anei Blandiana sunt atât de legate unul de altul încât aproape s-ar putea ști dinainte pe ce se va centra cel ce va urma. E o organicitate a viziunii care mai că face predictibil pasul următor, asemeni inelelor unui copac.

Și contemplația și reflecția – care sunt la Blandiana stricte modalități de mediere confesivă – sunt acum nu angajate, ci pur și simplu absorbite de stratul dramatic al existenței (și care pare acum singurul mediu vital). Iar în acest strat Blandiana nu descoperă decât uraniul pur al răutății, cel ce face din ființa noastră un virus. Nu mă așteptam ca poeta să ajungă la o asemenea viziune funestă (mai ales ținând seamă de linia tonică a poeziei, de pasajele ei de iluminare și de dialectica reveriei), chiar mai întunecată decât una cioraniană, dar „constatările” ei (asta e stilistica poemelor care relevă tragismul existențial, condiția de iradiantă răutate a lumii; sunt propoziții concludive, nu ipoteze; așadar, lucruri de nepus în dubiu) sunt definitive: „Trăim într-o rană/ Fără să știm/ Al cui este trupul rănit,/ Nici de ce,/ Singura certitudine este durerea/ Care ne

înconjoară,/ Durerea/ Pe care prezența noastră/ O infectează/ Când încearcă s-o vindece...” (*Trăim într-o rană*). În „existența tragică” se implică acum poemele, martore ale unui tragism fatal, „metafizic”, dar și ale unei vinovății care copleșește ființa. Martore, cu deosebire, ale marșului triumfător al răului, ale procesiunii umane ca paradă victorioasă a răului. Moralismul militant al poemelor din tinerețe a devenit azi doar o cronică a răului: „Răul, ca sîmbur al lumii,/ Ascuns ca-ntr-un fruct/ În grădinile etanșe/ Ale paradisiului,/ Continuă și acum/ Să cloneze ca-n transă/ Păduri nesfirșite de arbori/ Ai Binelui și ai Răului/ Ca și cum/ Nu s-ar putea împiedica/ Să se mire/ De atâtea biruințe nătinge,/ Oferind cu tupeu,/ Prin fiecare rodire/ Împotriva lui însuși o șansă,/ Pe care o înfrînge/ Mereu. (*Nostalgia paradisiului*). „Etanșeizarea” paradisiului, exilul definitiv au în față, ca singură soluție, „viitorul-abis,/ viitorul din moarte”, cel inexistent, căci reale sunt „numai clipele-/Lacrimi” care „mai curg/ Din eternitatea de iască,/ Vișind un amurg/ Pe mult depărtatele ape/ Cu inexistentul lor port” (*Mai departe*). Nu doar efemeritatea și fragilitatea ființei, abandonată în neantul răului, constituie suportul acestei elegii a umanității; timpul însuși s-a substanțializat ca suferință sau a devenit, în momentele lui de extază metamorfotică, o explozie a monstruoziității: „În anul acela făpturile mici porniră să crească/ Fără oprire, din legile firii afară,/ O creștere bruscă pe toate direcțiile, diavolească,/ Se făcură cît bivoliilor păsările și nu mai zburară.// Lobode, brusturi, lăcuste, gînganii pitice,/ Urzici și troscuri, rogoz, mătrăgune și știr/ Începură să se îngroașe și să se ridice,/ Fluturau peste fruntea copacilor pălămide enorme-n delir.//...// Viermii ajunseră șerpi într-un an,/ Firul de iarbă măciucă, firul de praf bolovan.” (*În anul acela*). Ținută pînă acum în cadre eugenice, parcursă ca spațiu al inocenței, natura însăși pare a se fi demonizat la Ana Blandiana, semn cu adevărat dramatic al depresivității la care a ajuns viziunea poetică. Fotografii de peisaje, de obicei spiritualizate, erau refugii paradisiace, leacuri și energizante morale; acum însă boala răului, a proliferării lui monstruoase, a pătruns și în miezul lor. Chiar nu mai e unde fugi. Poeta e prinsă în capcana neantului. A mai rămas un singur drum, o singură „apărare”: „... știi/ Că singura apărare/ Ar fi să ieși din mare/ Și să mergi/ Singur mai departe,/ Cît mai departe,/ Dar tot în moarte” (*Dizolvare*). Apărarea ca asumare a morții.

Dialogul cu lumea s-a redus la esențialul său tragic: la dialogul cu moartea. Nu poate urma decât o tentativă de îmblînzire a morții, de „îmbunare” a ei, dar cu conștiința grea a neantizării: „Moartea pe malul căreia stau/ E numai o clipă de întrerupere,/ Cît să te hotărăști/ Să intri cu picioarele în apa rece ca gheața/ Și să pășești înghețat pe pietrele lunecoase/ Pînă la celălalt mal.// Nu mi-e teamă de traversare/ Mi-e teamă de clipa în care/ Țărnuțul părăsit

muzicalizare a spaimei e unul din exercițiile de de-terifiere a morții. Numai că terifierea acesteia se relevă peste tot: „Ca niște păsări, chiar ca niște păsări,/ Frunzele roșii planează/ Fără să-și miște aripele/ Prin aerul ud,/ În această amiază/ Cu gânduri ascunse./ Aud/ Timpul scîrțîind ca un scripete/ Ce ridică și sfîșie clipele,/ Sau poate sunt țipete/ Scoase de frunze...” (*Ca niște păsări*). Iar simbolul *orologiului fără ore* vine absolut la locul lui în această suită de replici

dispare-n aval/ Ca și cum moartea ar fi un rîu/ Neîn stare să aibă/ Decît un singur mal.” (*Rîul cu un singur mal*). Blandiana nu agravează această „situație”; dimpotrivă, încearcă s-o delesteze de atrocitate și deschide o serie de incantații de acomodare, de descîntece de încurajare: „De ce mi-ar fi teamă? Oricum/ Mor clipă de clipă pe drum.// Călea pe care mă porți/ E din minuscule morți.// Celule apar și dispar/ În mine și nu am habar.// Să fie la fel mai tîrziu,/ După ce mor și înviu?// Dar, pînă atunci, cum bag de seamă/ De ce și de cine mi-e teamă?” (*De ce?*). Această

la frisoanele răului și ale morții: un emisar al neantului care-și exhibă mașinăria infernală în care ne-a prins pe toți.

Nu e prima dată cînd Blandiana își „existențializează” temele etice și-și corporalizează presimțirile; dar parcă niciodată n-a făcut-o cu atîta seninătate finalistă și cu un argument de profunzime a temelor atît de definitiv.

*Ana Blandiana, *Orologiul fără ore*, Editura Humanitas, București, 2016.